за власну мову і повноцінний розквіт національної культури в її ідентичних проявах.

18 листопада 2000 р.

Газета "Literatura si Arta" (Бухарест), 2001, № 5, 1 februarie.

ДВІ КОНЦЕПЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вибори до парламенту не розкололи Україну, як коментують проросійські ЗМІ, а їм підспівують і деякі "українські", зокрема ті, "незалежна" орієнтація яких скеровується технологіями із Банківської, а, навпаки, згуртували. Бо виборець виявив, мимо технологій адмінресурсу, свою волю і проголосував за "Нашу Україну", яка, порівняно з іншими блоками, в багатомандатному окрузі набрала найбільше місць у парламенті. І коли б була прийнята система голосування за партійними списками, то програш пропрезидентських блоків був би гарантований. Тому й не прийнята ця система – той, хто при владі, на самогубство не піде. Але навіть за нині існуючої напівдемократичної системи голосування пропрезидентські "дрібніші" блоки потерпіли повне фіаско. Отже, виборець помудрішав. Хоча й не до кінця. Він не розумів, що т.зв. самовисуванці – переважна більшість – є замаскованими і, додамо, гарячими прихильниками нині процвітаючої системи перерозподілу природних і створених з праці рук мільйонів національних скарбів України. На жаль, виборець повірив у їх "народолюбну" демагогію і не побачив за нею справжньої суті. А ще гірше – піддався купівлі, клюнув на миску сошевиці... За неї був готов продати навіть рідну матір. Звичайно, є й винятки, як, наприклад, поразка пана Фурдичка. Але скільки фурдичків таки пролізли в парламент? І це – один з показників рівня свідомости сучасного громадянина України.

Не розкололася Україна (цього шалено прагнуть жириновські і ті з "наших", для яких держава є просто засобом особистої наживи, власного "бізнесу"), бо голосували за "Нашу Україну" від західних кордонів держави по хутір Михайлівський. Свідомо наголошую на тому, щоб північні "приятелі" нашої держави

затямили назавжди – Україна незалежна є і буде! Та й "напрямок" Схід-Захід тут невипадковий.

Іде мова про дві концепції, за якими стоять дві політичні сили. Перша – зорієнтована на Захід, тобто на високі модерні технології, на НАТО, на добробут, на культуру з глибокими традиціями, на відкрите суспільство і співпрацю на паритетних умовах зі світовими міжнародними організаціями і т.д. І що найважливіше – виборець своєю волею підтвердив цей "напрямок".

Друга політична сила не мислить себе без Росії, з якою "навіки разом", на її у першу чергу культуру і мову (і звідси в багатьох політиків цієї російської орієнтації прагнення узаконити ще одну державну, російську мову не дає їм спокою ні вдень, ні вночі, як короста), на російський капітал, який нібито "благородніший" від західного, на НАТО, *але тільки разом з Росією*, отже, на обрії нас чекає незабаром черговий спалах ініціятив "ввести" Україну в т.зв. "союз трьох", звідси ідеї "слов'янської спільноти", отже, махрового імперіалістичного російського панславізму, ще така "дрібниця", як передача російському капіталу стратегічні промислові об'єкти, що досі дуже успішно проводила верховна влада України. Не йде мова, звісно, про добробут, бо за час правління тих же людей, які нині перемогли *чисельно (*на одномандатних округах), щось тим "добробутом" і не пахло. А їх посилання на статистику дуже нагадує "блискучі" цифри часів большевицького тоталітаризму, коли цифри були високі, а життя – нужденне. Щоправда, трактував його офіціоз, як і нині трактують спадкоємці злочинного большевизму – "українські" комуністи – як справжнісінький земний "рай".

За час правління тих же людей, які знову, напевне, посядуть ключові позиції в керівництві держави, поза межами України опинилися чотири (статистика скромно не хоче *масово* оприлюднити дані) або й більше мільйонів українців поза межами України в пошуках заробітків. І ця ганьба лежала і лежить на цих "державних людях", як клеймо, якого нічим не можна стерти, тільки одним – поверненням тих заробітчан в Україну, де не "статистика", а реальний рівень життя мав би повернути їх на Батьківщину. Так що, панове із "переможного" блоку "За єдину Україну", пора опам'ятатсь від шалених "успіхів" і чесно визнати свою неспроможність і небажання докорінно змінити стан справ в Україні хоча би в тому ж таки добробуті. Може, слід нагадати, панове, що нині реальне, не прикрашене "статистикою" життя

пересічного громадянина України не витримує будь-яких порівнянь (не кажу з громадянами західноєвропейських держав, хоча й вони мали б принаймні нагадувати про можливості людини в світі соціяльно захищеної ринкової економіки), а тих же країн, які пережили апокаліптичний досвід т.зв. розвиненого соціялізму і остаточно розірвали з ним, успішно творячи нове життя, гідне людини. Тут, у нас, про таку гідність навіть незручно говорити.

Чому ж не сталися зміни під час правління тих же таки керівників, які знову посядуть ключові пости в державі?

Відповідь на це запитання лежить у системі, яку вони створили у відповідности до свого бачення держави і, головно, себе у цій державі. Тут закладений принцип взаємозалежности кланових інтересів, які, діючи в одному просторі, вимагають "самовіддачі" передусім не стільки для державних, загальнонаціональних інересів, скільки якраз для кланів. Якби цього не було, то навіщо так цупко триматися влади? З висоти влади, маючи в руках кермо, звісно, легко вести машину за вигідним для себе курсом. Щоб не бути голослівним, достатньо назвати, наприклад, "переоформлення" "Укртранснафтогазу" на... акціонерне підприємство. Цей хід вигідний для наступного "переймання" державної стратегічної власности в приватні руки, чесність яких в переважній більшості вельми сумнівна.

Мислення, ментальність цих людей, отже, й дяльність, на жаль, не співпадають з національними інтересами. На підставі попереднього досвіду, який засвоїли громадяни України, дошкульно відчуваючи "мудре" керівництво державою, навряд чи можуть вони сподіватися на зміни в бік покращання життєвого рівня, просвітку в буднях злиденного існування. Безпритульні діти, соціально не захищені громадяни – в першу чергу пенсіонери з надзвичайно низькими пенсіями, безробітні та всі ті, що живуть на грані бідности, – це лихо України, яке з року в рік не зникає, як тривожна сирена, кличе на сполох. Катастрофічна відсутність приросту населення, хвороби, показники яких в більшості вказують на тенденцію зростання, низький життєвий рівень більшости громадян, який не відповідає навіть офіційно визнаній межі бідности, говорять про глибоку кризу, з якої Україна навіть на 12 році державности не може виборсатися. Отже, з керівництвом держави "щось" не в порядку.

Те "щось" має конкретний зміст: корупція з її всепроникливим і всеосяжним характером, розкрадання в особливо великих

розмірах – і відсутність покарання, криміналітет як "окраса" посткомуністичного перехідного періоду, до речі, злочинно затяжного, скандали з відмиванням брудних грошей, до яких причетні посадові особи держави, і серед усього цього "скандал віку" – касетний, – все це фатально знижує міжнародний авторитет держави. Подвійна мораль, яка стала нормою поведінки високих посадових осіб, віддзеркалює їх справжню сутність, не ту, показову, а внутрішню. Тому природно виникає питання: яким же авторитетом може користуватися цей високий державний чиновник, навіть якщо він – за допомогою потужних засобів адмінресурсу – "всенародно" обраний?

Голосуючи за "Нашу Україну", виборець сподівається, що настануть невідворотні зміни. Зі свого боку цей блок змушений перебороти спротив усіх тих сил, які, прийшовши в парламент, гадають, що "гра" продовжиться за старими правилами. Ситуація змінюється в тому розумінні, що створюються певні умови *започаткувати* ці реальні зміни. Однак є певні правила "гри" :

– якою буде парламентська більшість;

– які сили будуть "коливатися", як маятник, між першою і другою концепціями і котра з цих концепцій переможе;

– якою буде опозиція, справжня, а не демагогічна типу "українських" комуністів, які разом з "нєдєлімщіками" фактично програли вибори, опинившись у меншости, і ті, які одверто прагнули відродження імперії, взагалі не подолали чотиривідсоткового бар'єру. Реальною, хоча з кількісно нечисленними депутатськими мандатами, є опозиція Юлії Тимошенко і соціалістів. Ця опозиція здатна на конструктивні заходи, які передбачають системні зміни, при умові, звісно, *якщо* її підтримає *національно-демократична* більшість. Однак чи буде ця більшість *саме такою*? Є реальна можливість створити потужну опозицію, як альтернативу антиукраїнській кланово-олігархічній зграї, яка під "державними" гаслами доведе Україну до повного занепаду. Якщо більшість твориметься на базі блоку "За єдУ" з активним підключенням у цей процес СДПУ(о), то взагалі годі говорити про національну демократію: кланово-олігархічні об'єднання, які "знайшлися" в обох структурах, своїми цілями і методами їх осягнення нічого спільного не мають з демократією. Комуністи ж, опинившись у меншости, напевне, гратимуть подвійну карту, але на цій грі вони не набудуть уже втрачені політичні дивіденди. Щоб стати активною

політичною силою, комуністам треба зробити неможливе – ***відчутися*** українцями – це чи не найскладніший, ніж 4-відсотковий, бар'єр!

Суспільство, в якому живилися комуністичні ілюзії на ґрунті невирішених соціальних проблем, поступово позбувається хвороби "лівизни". Адже не гаслами і демагогією можна створити добробут, як так само його не створиш псевдореформами, "блискучими" статистичними звітами, продажем стратегічних об'єктів держави, всенародного багатства – землі (що в перспективі й постане суворою реальністю). Не створить його й політика економічної залежности від Росії, що інтенсивно реалізується сучасним урядом, який, борсаючись у проблемах сплати "боргів" північному "стратегічному" партнерові, стає хлопчиком у коротких штанцях, якого будь-коли можуть відшмагати за уявні та справжні провини. Власне, все лихо у відсутности *національної* політики уряду, президента і його команди, від бездарности чиновників різних рангів, які постійно, відколи існує держава, націлені на розкрадання її національних багатств. Немислимий в західноєвропейських державах факт, щоб депутат не був позбавлений мандата, коли його розшукує кримінальна поліція! Атмосфера аморального, злочинного феномена настільки могутня, що в ній губиться будь-яка раціональна думка, а вже годі говорити про законність. Навіть самі ж "носії" закону грубо його порушують. Красномовний приклад – історія ув'язнення і цілорічного тримання в тюрмі А.Шкіля, нині вже депутата, без суду і доведення його вини... і тих, які ще там залишилися.

Усе це і багато що іншого творить негативний образ України в міжнародному співтоваристві. Політичні координати двох держав, США і Росії, напевне, схрестяться над Україною: адже Захід не зацікавлений у відродженні російської імперії, зате Росія, за великим рахунком, не хоче бачити Україну сильною і впливовою державою. Чи хочуть цього США? І чи направду нинішнє керівництво України хоче бачити її такою? Питання випливає зі сумніву, коли неважко назвати політику сучасної України проросійською, коли постійно вилазить малоросійський синдром...

Здоровий глузд підказує, щоб перемогла перша концепція, перспективна, бо відкриває для України шлях у світ, а не назад, в імперію. Для цього необхідно обрати В. Ющенка прем'єр-міністром, який приведе в уряд свою "команду". Читач скаже: за цю посаду буде

колотнеча в парламенті. Напевне! Але як інакше реалізувати програму добробуту, програму змін на краще? Ще інший читач заперечить, як О. Мороз: ні, не обирати того, кого вже раз вигнали з цієї ж посади. Відповідь може бути лаконічна: програти локальний бій – не значить програти війну... В усіх цих та інших "сюжетах" найважливіше – єдність політичних однодумців. Коли такої єдности не буде, то... легко програти війну. Але це вже тема окремої розмови.

І було б вкрай наївно сподіватися, що протистояння різних політичних сил та інтересів "зніметься" вольовим рішенням гаранта, політичними компромісами, переговорними процесами і т.ін. Може, й зніметься до пори до часу в парламенті, але не в суспільстві, яке постійно потерпає від налаштованих на власні інтереси "всенародно" обраних олігархів, грошових мішків, яким потрібен парламент і як захист, і як знаряддя для примноження капіталів.

Не знімуться й чужі впливи, розраховані, знову ж таки на власні інтереси. Україна в світлі глобалізації матиме дуже серйозні випробування самобутности своєї культури, духовности взагалі. Вони, ці випробування, уже переживаємо. Однак досі протистояння цим чужорідним впливам з боку держави було ніяким. Курс інтеграції в світове співтовариство (Схід-Захід) має не зруйнувати, а зміцнити нашу духовну ідентичність. Власне, це має стати підвалиною державної політики, внутрішньої і зовнішньої. Тимчасом, маємо щось навпаки. Наприклад, національно безтактним слід вважати указ президента про... відзначення річниці Переяславської угоди. Це чи не єдиний випадок у всесвітній історії, коли президент держави на повному серйозі пропонує... святкувати катастрофічну невдачу, яка обернулася народові трагедією, що тривала століттями.

На тлі цих та й інших, тут не названих, реалей блок національно-демократичних сил зобов'язаний максимально змобілізуватися для відстояння тих ідеалів, за які голосував виборець. Він зобов'язаний знайти союзника серед опозиції, серед тих українців, яким дорога Батьківщина і її майбутнє.

12 квітня 2002 р.

Газети "Нескорені", 2002, № 5, травень; "За вільну Україну, 2002, № 44 (під заг. "Який шлях обере держава? Україна до і після 31 березня").